

N:o 29.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 April 1877, kl. 12 midd.

*Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7,
angående underdånig skrifvelse om bestämmande af en
viss orts lokaltid såsom den för landet lagligt gällande
borgerliga tiden.*

Uti en inom Andra Kammarerna väckt, till Utskottets förberedande behandling hänvisad motion (N:o 2) har Herr *C. G. Lindmark* föreslagit:

»att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t taga under nådig ompröfning, huru vida det icke skulle befinnas ändamålsenligt att för Sverige eller större delen deraf bestämma en viss orts lokaltid såsom den för landet lagligt gällande borgerliga tiden, att tjena till efterrättelse så väl vid domstolar och embetsverk som vid jernvägs- och telegrafstationer; samt att, om åtgärden skulle finnas vara gagnelig, utfärda nådig förordning om dess genomförande.»

Bland uti motionen närmare utvecklade skäl för sitt förslag framhåller motionären:

att, enär inom vårt land de flesta orters, sins emellan ofta olika lokal- och fatalietider vanligen icke sammanfalla med deras jernvägs- eller telegraftider, det under nuvarande förhållanden ofta är ganska vanskligt att vid olika tillfällen och på skilda platser skaffa sig känne-

dom om den i hvarje särskildt fall gällande tid; af hvilken omständighet icke få olägenheter i det dagliga lifvet uppstå;

att, då Sverige liksom England har ringa utsträckning i öster och vester, och sålunda den verkliga tidsskilnaden mellan de olika orterna i vårt land ej lägger hinder i vägen, föredömet af i England vunnen erfarenhet om de stora fördelarne af der nu allmänt antagen gemensam borgerlig, jernvägs- och telegraftid borde mana till efterföljd; helst man numera i nämnda land skulle anse det som en ren olycka för affärlifvet om man nödgades återgå till den förra lokala tidsberäkningen;

att, derest man hos oss inskränkte åtgärden till landet vester om Umeås longitud, den största verkliga tidsskilnaden från en midt emellan nämnde stad och Strömstad vald orts lokaltid, äfven på längst i öster eller vester från densamma belägna platser, föga öfverstiger en fjerdedels timme och ingenstädes uppgår till 21 tidsminuter; hvadan tidsjemkningen vore utan synnerlig praktisk olägenhet i jemförelse med fördelarne af en gemensam tidsberäkning;

att gagnet af en dylik normalt看id vore i ögonen fallande, ej minst för så väl hvarje affärsman som för hvar och en resande, som å bestämd tid hade att infinna sig vid sammanträde å främmande ort eller vid jernvägs-, ångbåts- eller telegrafstationer. Försedd med ett någorlunda pålitligt ur skulle en hvar, genom den föreslagna förändringen, hvar helst han inom landet befunne sig, kunna undgå den stundom allvar samma olägenheten att misstaga sig om den för hvarje särskildt fall å de olika orterna gällande, men nu endast genom beräkning bestämbara tid, den det för honom kunde vara af väsentlig vikt att noga känna;

att en ändring, i den rigtning motionen angifver, vore till den grad enkel och lätt att genomföra, att hvarken nya tidmätare, reduktions tabeller, benämningar eller ens hufvudbry för allmänheten därför erfordrades, utan att, sedan landets fatalie-, stads-, jernvägs- och telegrafur väl blifvit lika stälda, det blott behöfdes att man efter något af desamma stälde sin klocka.

Såsom motionären anmärker, är frågan om en gemensam medel- eller s. k. normalt看id ej ny. Att undgå de mångfaldiga olägenheter, som med ökade kommunikationer mer och mer läto sig känna deraf, att man på hvarje ort hade olika astronomisk, borgerlig, jernvägs- och telegraf- tid — och dertill de förstnämnda varierande efter orternas olika longi-

tud — är i England numera Greenwichstid allmänt antagen såsom gemensam normaltids för så väl detta land som för Skotland och, med tillägg af 25 minuter, äfven för Irland. Fördelarne här af äro numera så allmänt erkända, att, enligt uppgift från Storbritanniens Kongl. Astro- nom, Professor G. B. Airy, knappast något ur i detta land nu finnes, som ej är stäldt efter sagde normaltids; ej heller har någon olägenhet deraf försports, oaktadt tidsförskjutningen, oafsedt den tidsskilnad, som öfver- allt (äfven i Sverige: jemför Statskalendern, kolumnen »tidseqvation») uppstår mellan astronomisk och s. k. lokal tid, för vestliga delarne af England utgör mer än 24 tidsminuter.

Oaktadt för länder med stor utsträckning i öster och vester större svårigheter möta att tillägna sig fördelen af gemensam tid, har dock behovet här af äfven i Amerika verkat derhän att, såsom föreståndaren för observatoriet i Allegheny (Pensylvania) Professor S. P. Langley 1872 uppgifver, man redan då sedan trenne år från sagda observatorium medelst sjelfverkande telegrafur dagligen meddelade tidsbestämning i olika riktningar till en utsträckning af flera tusen engelska miles telegraf- ledningar, samt att man hade förhoppning att inom kort, för hela om- rådet mellan Atlanten och Mississippi, alla lokaltider skulle försvinna, enär samma orsaker, som med ökade kommunikationer föranledt att man i Storbritannien allmänt antagit gemensam tid, måste i hans hem- land, fastän der tidsskilnaden delvis vore mera betydlig, framtvinga samma verkan.

Äfven hos oss har denna fråga i mer än ett tiotal år varit föremål för uppmärksamhet. I infordradt yttrande rörande fråga om snälltågens anordnande förmäler Styrelsen för statens jernvägstrafik den 31 Oktober 1864 att då, vid vestra stambanans fullbordan, på hösten 1862 fråga uppkom om gemensam tidsbestämmelse för bantågen, väcktes förslag om möjligheten att erhålla *en genom lag stadgad för hela riket gällande normaltids, efter hvilken alla officiella tidsbestämmelser borde rättas*. Frågan om gemensam borgerlig tid hade ock mer än en gång varit väckt, och förordade Styrelsen såsom medeltids Köpenhamnstiden, som då var Sve- riges telegraftid.

Vid det skandinaviska nationalekonomiska mötet i Göteborg 1863 väcktes af Kapten A. O. Gestrin förslag angående en gemensam skandi- navisk medeltids efter Köpenhamns meridian. Detta förslag, tillstyrkt af mötets andra sektion, hann dock ej att vid mötets allmänna samman- träde behandlas.

Med anledning af Stockholms stadsfullmäktiges den 1 Oktober 1864 i fråga om ordnandet af snälltågen mellan Stockholm, Göteborg och

Malmö afgifna yttrande, deri bland annat föreslås att jernvägstiden borde bestämmas efter Stockholms meridian, ingick Öfverståhållare-embetet den 22 Oktober samma år till Kongl. Maj:t med vördsamt memorial, deri rörande sagde fråga yttras: »Frågan om jernvägstiden eger dessutom ganska väsentligt inflytande på våra borgerliga förhållanden, ty i samma mån jernvägarne utsträckas och mera af allmänheten begagnas, i samma mån torde jernvägstiden komma att undantränga den borgerliga tiden. Anses en enda jernvägstid alldeles nödvändig, synes den åtminstone böra bestämmas *efter den borgerliga tid, som för hela riket bäst lämpar sig till medeltid.*

På Kongl. Maj:ts begäran om Vetenskaps-akademiens yttrande angående gemensam medeltid afgaf Akademien den 16 November samma år ett underdånigt utlåtande, det Utskottet, med anledning af den värdefulla vetenskapliga utredning den i motionen behandlade frågan deri erhållit, trott sig böra oafkortadt här anföra:

”Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Sedan Vetenskaps-akademien i skrifvelse af den 7 dennes genom Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Civil-departement blifvit anmodad att till Eders Kongl. Maj:t med underdånigt utlåtande inkomma i anledning af hvad föreslaget blifvit med afseende å en för hela landet gemensam borgerlig tid och den meridian, efter hvilken en sådan tid företrädesvis borde bestämmas, har Akademien inhemtat sine i ämnet sakkunnige ledamöters, Professoren Selanders och Assessoren Lindhagens yttrande, *hvilket hon såsom sin egen åsigt antagit* och härhos i underdånighet bifogar, jemte en tillhörande karta öfver rikets södra och mellersta delar samt en förteckning öfver Sveriges städer och deras longituder i tid uttryckta och räknade från en meridian, som ligger 3° eller 12 tidsminuter vester om Stockholms observatorii meridian.

Vetenskaps-Akademien framhårdar etc.

Stockholm den 16 November 1864.

Till Kongl. Vetenskaps-akademien.

Sedan, i sammanhang med frågan om tiderna för bantågen å statens jernvägar, icke mindre Stockholms stadsfullmäktige än ock Öfverståhållare-embetet och Kongl. Styrelsen öfver statens jernvägstrafik haft tillfälle att till Kongl. Maj:t afgifva underdåniga yttranden om ändamålsenlig-

heten af en för hela riket gemensam jernvägstid och om den meridian, hvarifrån denna tid lämpligast borde räknas, hvarvid Öfverståthållare-embetet uppfattat denna fråga från en allmän synpunkt och ansett, att jernvägstiden nu borde ordnas äfven med hänsyn till det icke osannolika fallet, att samma tid med den allt mer och mer tilltagande trafiken torde komma att undantränga den nuvarande borgerliga tiden, och sedan chefen för Kongl. Civil-departementet af sådan anledning uti skrifvelse af den 7 innevarande månad anmodat Kongl. Akademien att öfver hvad sålunda blifvit föreslaget i afseende å en för hela landet gemensam borgerlig tid och den meridian, efter hvilken denna tid företrädesvis borde räknas, till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande, har, å Kongl. Akademiens vägnar, dess Herr Sekreterare behagat infordra undertecknades yttrande i ämnet. Vi få med anledning häraf äran afgifva följande betänkande.

Den naturliga och ursprungliga regulatorn af det borgerliga lifvets bestyr är den sanna solen och dess skenbara rörelse. Vill man i stället för denna naturliga tidmätare substituera någon annan, eller, med andra ord, vill man för borgerligt behof ersätta den sanna soltiden med någon annan tid, så har man i första rummet att tillse, att denna icke allt för mycket afviker från den sanna soltiden. Sålunda har man, för att undgå olägenheten deraf, att den sanna soltiden icke fortskrider uniformt, utbytt denna tid mot medelsoltid, hvilket derföre utan väsentlig olägenhet kunnat ske, emedan ifrågavarande soltider skilja sig från hvarandra på sin höjd med 16,3 minut. Det ena och det andra slaget af soltid hafva det gemensamt, att de räknas från hvarje särskild Orts meridian, och att följaktligen hvarje ort har sin särskilda tid eller att uren, ställda efter någondera af dessa tider, på olika ställen i allmänhet visa olika, och endast undantagsvis för orter, som ligga på en och samma meridian, lika. Med det borgerliga lifvets tilltagande rörlighet har man uti denna omständighet funnit en obehämlighet eller olägenhet, som i synnerhet för vissa speciella ändamål visat sig känbar, såsom för elektriska telegrafens behof och för ordnandet af trafiken på jernvägarne; och för sådana ändamål har man inom vissa inskränkta landområden antagit en gemensam tid, räknad från någon gemensam meridian. För allmänt borgerligt behof har, oss veterligen, ingenstädes inom Europa mer än i England en dylik gemensam tid ännu kommit till användning, oaktadt en sådan anordning otvifvelaktigt i många hänseenden medförer ganska väsentliga fördelar, i synnerhet inom länder, der lifliga kommunikationer utvecklats sig. Skälet härför torde dels böra sökas deruti, att behofvet af gemensam borgerlig tid ännu icke allmänt framträdt, dels ock kanske

ännu mer i den omständigheten, att Europas hufvudländer mestadels hafva en betydlig ost-vestlig utsträckning, och att den förskjutning af de naturliga dagstiderna, som genom antagandet af en gemensam tid måste uppkomma, följaktligen blefve inom vissa landsdelar ganska betydlig, hvaraf olägenheter, öfvervägande de presumerade fördelarne, kunde befaras. I detta senare hänseende, eller i afseende på konfigurationen, torde knappast något europeiskt land af den utsträckning, som Sverige eger, vara så som detta land gynnsamt beskaffadt för antagandet af en gemensam borgerlig tid, åtminstone hvad angår dess södra och mellersta delar, den senare räknad ända upp till de nordliga gränserna af Jemtlands och Vesternorrlands län; ty landet är långt och smalt, samt fortlöper med temlig jemnbredd nära nog i rak nord-sydlig riktning intill ifrågavarande gränser. Norr om dessa gränser skjuter landet något starkare öfver mot öster, men dock icke mer än att, om man drager en medelmeridian genom södra och mellersta delarne af landet, endast det nordligaste länet, eller Norrbottens län, ligger helt och hållet på sidan om denna meridian, och att detta läns yttersta gränsort, Haparanda, ligger blott vid pass 9 grader eller 36 tidsminuter öster om densamma, hvilka 36 tidsminuter i afseende på det absoluta afståndet motsvara ungefärligen 15 tidsminuter under eqvatorn.

Öfvergå vi nu, efter dessa inledande allmänna betraktelser, till den fråga, som föreligger oss till besvarande, eller till frågan om den meridian, efter hvilken en för hela landet gemensam borgerlig tid ändamålsenligast borde räknas, så grunda vi vårt votum i detta hänseende på följande tvenne grundsatser:

1:o) Ifrågavarande meridian bör företrädesvis väljas med hänsyn till Sveriges södra och mellersta delar, den senare räknad intill de nordliga gränserna af Jemtlands och Vesternorrlands län.

2:o) Inom denna del af landet bör samma meridian väljas så, att i allmänhet taget förskjutningarne af de naturliga dagstiderna blifva så små som möjligt, eller, med andra ord, att de särskilda ortstidernas afvikelser från den gemensamma medeltiden blifva i allmänhet möjligast ringa.

Oss vill det visserligen synas, som om dessa satser vore temligen axiomatiska, men vi tro oss icke desto mindre böra för dem anföra skäl, eftersom vi icke funnit dem från någon sida direkt eller indirekt uttalade under de diskussioner, som öfver den föreliggande frågan blifvit förda. Först vilja vi likväl draga slutsatsen af våra premisser.

I och med dessa grundsatser är vårt val af meridian för det uppgifna ändamålet åtminstone på ett ungefär gifvet. Då det här icke an-

kommer på några sekunder mer eller mindre, så kan en meridian, gående genom hvilken som helst af städerna Nora, Örebro, Askersund, Skeninge, Eksjö eller Karlshamn, rätt väl uppfylla de vilkor, som i ofvan uppställda grundsatser innehållas, och, i fall man nödvändigt vill hafva någon bestämd och namngifven ort, genom hvilken meridianen skulle gå, så kunde någon af nyss nämnda städer efter godtfinnande dertill utväljas. Men dels kunna vi icke tänka oss något gagn, som skulle kunna härflyta deraf, att ifrågavarande meridian bestämdes och uppkallades efter någon viss stad, som af densamma genomskäres, och dels är icke den åsyftade meridianen med tillräcklig skärpa definierad endast och allenast genom angifvande af en sådan stad. Vi skulle för vår del tro, att mera nämnda meridian förmånligast och otvetydigast betecknades genom angifvande af dess longituduskilnad från Stockholms observatorii meridian, från hvilken vanligen, och bland annat äfven uti Kongl. Topografiska corpsens kartverk, alla longituder inom landet räknas, och att man för denna longituduskilnad lämpligast borde antaga ett rundt tal af grader eller af tidsminuter. En på sådant sätt antagen meridian är med all önskvärd skärpa definierad, ty då ett afstånd, vare sig i längdmått eller vinkel, från Stockholms observatorium angifves, så åsyftas dervid alltid en bestämd, i midten af observatorium markerad punkt. Att finna ett lämpligt namn för denna meridian torde icke möta någon svårighet; »Sveriges gemensamma medeltidsmeridian» eller kortare »Sveriges medelmeridian» äro benämningar, som redan synas oss bättre motsvara ändamålet, än ett namn upptaget efter någon enskild ort.

Vi hafva öfvertygat oss om, att den meridian, som bäst uppfyller alla här uppställda vilkor, och hvilken vi derföre för vår del taga oss friheten föreslå till meridian för en gemensam borgerlig tid inom Sveriga, är den, som ligger på 3 graders eller, hvilket är detsamma, 12 tidsminuters vestligt afstånd från Stockholms observatorii meridian.

Vi tillåta oss härhos vidfoga en karta öfver Sverige, på hvilken den sålunda föreslagna medelmeridianen är uppdragen med så pass noggrannhet, som kartan sjelf det medgifvit, äfvensom en alfabetiskt ordnad förteckning på Sveriges städer jemte vidfogad uppgift för hvarje stad på skilnaden mellan ortens egen medeltid och tiden räknad efter den föreslagna meridianen, hvarvid är att iakttaga, att tecknet + utmärker ostligt läge, och tecknet — vestligt i förhållande till medelmeridianen, eller att tecknet + utmärker en addition till den gemensamma borgerliga tiden för att få ortens egna medeltid, tecknet — deremot en subtraktion för samma ändamål. Af denna förteckning visar det sig, att, om man undantager städerna i de två nordligaste länen, kommer i öfrigt inom

hela landet den gemensamma borgerliga tiden, ordnad efter de grunder vi här förordat, för ingen stad att avvika från dess egen medeltid med mer än $15\frac{1}{2}$ minut; utom dess visar det sig, att avvikelserna blifva temligen jemnt fördelade å ömse sidor om medelmeridianen. När vi nu till nyss berörda största afvikelse lägga den största skilnad, som möjligen kan ega rum mellan medel- och sann soltid, eller 16,3 minuter, så få vi för berörde delar af landet den extrema förskjutningen af de naturliga dagstiderna, hvilken genom antagandet af den föreslagna gemensamma borgerliga tiden skulle uppkomma, att uppgå till icke fullt 32 minuter. För vår del anse vi, att en sådan extrem förskjutning bör kunna tolereras. I England äro de motsvarande förskjutningarne af dagstiderna icke betydligt större.

Slutligen anse vi oss böra ingå i en redogörelse för de grundsatser, som varit ledande vid vårt val af meridian för en gemensam borgerlig tid inom landet, för så vidt vi mot dessa grundsatser kunna tänka oss någon invändning. Vårt förslag håller, så att säga, medelvägen mellan tvenne ytterligheter, hvilka, för så vidt vi erfarit, hittills ensamma haft sina förfaktare under den offentliga diskussion, som öfver frågan blifvit förd. Å ena sidan har man för en gemensam vare sig borgerlig tid eller, speciellt, jernvägstid föreslagit dels Göteborgs och dels Köpenhamns meridian, mot hvilka båda förslag med skäl blifvit anmärkt, att ifrågasvarande meridianer lemna nästan hela landet *öster* om sig. Å den andra sidan har Stockholms meridian blifvit framställd såsom den tjenligaste för samma ändamål; mot hvilket förslag dock med lika mycket skäl blifvit anmärkt, att Stockholms meridian lemnar, om icke just nästan hela landet, så åtminstone landets nästan hela befolkning *vester* om sig. Det är nu ensamt från dessa yttersta sidor vi mot vårt förslag kunna vänta någon invändning, hvarföre vår redogörelse kommer att hafva afseende endast på dessa förslag.

Hvad först angår Stockholms meridian, så fästes med densamma lika mycket afseende på rikets två nordligaste län som på hela det öfriga landet. Att så icke bör ske, synes oss temligen påtagligt, icke endast af det skäl, att landets befolkning hufvudsakligen är koncentrerad inom landets södra och mellersta landskap, utan äfven derföre, att man väl svårigen kan, åtminstone ännu på långliga tider, tänka sig en så liflig och snabb kommunikation mellan de två nordligaste länen och de öfriga delarne af landet utvecklad, att det låge någon vigt deruppå, huru vida inom dessa två län samma tid vore gängse som inom det öfriga landet, i fall en gemensam borgerlig tid, antagen hufvudsakligen med hänsyn till mellersta och södra Sverige, skulle inom de två nord-

ligaste länen medföra större dagstidsförskjutningar än som ansåges böra tolereras. För öfrigt får nu efter vårt förslag staden Luleå ungefärligen samma dagstidsförskjutning, som Strömstad skulle få under antagande af Stockholms-meridianen; och hvad som i det senare fallet är tolerabelt, bör väl äfven i det förra vara det. Endast förekommer det oss, med hänsyn till så väl befolkningens täthet som till kommunikationernas liflighet, vara mera skäl att förlägga den större dagstidsförskjutningen till de nordligaste än till de sydligaste landsdelarne.

Med förslagen af Göteborgs och Köpenhamns meridianer afses, såsom vi förmoda, möjligheten att få en både för Sverige och Norge gemensam tid. Detta är ett mål, som otvifvelaktigt förtjenar mycket afseende. För vår del tilltro vi oss likväl icke att afgöra, huru vida detta mål kan med fördel för någotdera riket ernås. Det torde till en början vara klart, att en gemensam tid för hela Norge väl aldrig kan ifrågakomma; ty Norge omfattar icke mindre än $25\frac{1}{2}$ longitudsgrader, eller tidsskilnaden mellan dess vestligaste och ostligaste gränsorter utgör icke mindre än $1^{\circ}42^m$, så att, om man ock valde meridianen för den gemensamma tiden på fördelaktigaste sätt, skulle afvikelserna från gränsorternas medeltider likväl uppgå till 51 minuter och således förskjutningen af de naturliga dagstiderna på samma orter till mer än $1^{\circ}7^m$, som i alla händelser är för mycket. Det är alltså endast till Norges så väl som Sveriges södra och mellersta delar man har att hålla sig. Emellan Bergen och Norrtelge är longitudskilnaden nära $13\frac{1}{2}$ grader eller 54 tidsminuter; valdes den gemensamma tidsmeridianen på fördelaktigaste sätt, så skulle för de yttersta gränsorterna dagstidsförskjutningen uppgå till nära $27 + 16 = 43$ minuter. Det kan med skäl sättas i fråga, huru vida icke en så stor dagstidsförskjutning under de korta vinterdagarne här i nordnorden utgör en nästan för stor bråkdel af hela dagen. Nu kommer härtill, att åtminstone Köpenhamns meridian icke är för ändamålet på fördelaktigaste sätt vald, så att genom antagande af denna meridian dagstidsförskjutningen vid de vestra gränsorterna blefve ännu något större. För öfrigt lemna vi det derhän, huru vida man i Norge vore sinnad att till gemensam tidsmeridian antaga en sådan, som lemna hela södra och mellersta delen af landet, alltså landets nästan hela befolkning, på sida om sig. Vi tro för vår del, att det ändamål, som åsyftas med en för Sverige och Norge gemensam tid, till ganska väsentlig del och utan att beledsagas af de olägenheter, som genom allt för stora förskjutningar af de naturliga dagstiderna torde uppkomma, skulle ernås derigenom, att, i fall man i Norge funne sig föranlåten att antaga en särskildt för detta land lämplig gemensam borgerlig tid, meridianen för denna norska

tid valdes så, att den komme att skilja sig från den svenska medelmeridianen med ett rundt antal tidsminuter. På sådant sätt blefve skillnaden mellan de i de två länderna gällande tiderna ytterst lätt att behålla i minnet, och den ena tidens förvandling till den andra kunde af hvar och en med lätthet och nästan ögonblickligen utföras. Hvad Danmark angår, så, för så vidt man med Köpenhamns meridian afsett att erhålla gemensam tid äfven med detta land, torde den fördel man häraf möjligen förväntat sig vara temligen illusorisk. Denna fördel vore väl närmast och förmodligen städse mest att förvänta vid ordnandet af jernvägstrafiken båda länderna emellan. Men då jernvägsförbindelsen med Danmark ju är och förblir afbruten och endast förmedlad genom en ångbåtsförbindelse, och då dessutom tullvisitationer och förtullningar måste ega rum vid gränserna, så går genom det häraf förorsakade långa afbrottet uti trafikens kontinuitet hela vinsten af gemensam tid väl mestadels förlorad. Ändtligen har man till förmån för Köpenhamns meridian åberopat, att Köpenhamns tid är antagen vid elektriska telegrafan i Sverige; men, om inga andra giltiga skäl finnas, så lærer väl detta ensamt icke tala mycket. Telegraftiden är hufvudsakligen antagen för telegraftjenstemännens bekvämlighet, men den stora allmänheten beröres föga af densamma. För öfrigt torde kunna sättas i fråga, huru vida Köpenhamns tid längre blir så uteslutande förmånlig såsom telegraftid i Sverige, när nya telegraufförbindelser med utlandet blifva etablerade.

Dessa äro de skäl som göra, att vi icke kunna biträda någon af de meningar, som i närvarande fråga uttalat sig till förmån för Stockholms, Göteborgs eller Köpenhamns meridian.

På grund af hvad vi i det föregående anført, taga vi oss friheten hemställa, det Kongl. Akademien ville i sitt underdåniga svar till Kongl. Maj:t förklara, dels att hon icke anser några väsentliga olägenheter vara förbundna med införandet af en gemensam borgerlig tid, åtminstone inom landets södra och mellersta delar, den senare räknad intill de nordliga gränserna af Jemtlands och Vesternorrlands län, dels ock att hon anser den lämpligaste meridianen för denna gemensamma borgerliga tid vara den, som ligger på 3 graders eller 12 tidsminuters vestligt afstånd från Stockholms observatorii meridian.»

N. H. SELANDER.

D. G. LINDHAGEN.

Sveriges städer och deras longituder, i tid uttryckta och räknade från en meridian, som ligger 3° eller 12 tidsminuter vester om Stockholms observatorii meridian.

	<i>m s</i>		<i>m s</i>		<i>m s</i>
Alingsås	— 10.15	Jönköping	— 3.30	Söderköping	+ 5.15
Arboga	+ 3.9	Kalmar	+ 5.12	Thorshälla	+ 5.39
Askersund	— 0.36	Kongelf	— 12.18	Trelleborg	— 7.37
Arvika	— 10.5	Kongsbacka	— 11.46	Uddevalla	— 12.28
Borgholm	+ 6.25	Köping	+ 3.45	Ulricehamn	— 6.36
Borås	— 8.25	Laholm	— 8.3	Upsala	+ 10.20
Carlshamn	— 0.46	Landskrona	— 8.55	Vadstena	— 0.39
Carlskrona	+ 2.8	Lidköping	— 7.33	Varberg	— 11.13
Carlstad	— 6.11	Linde	+ 0.41	Venersborg	— 10.55
Christianstad	— 3.37	Linköping	+ 2.15	Vestervik	+ 6.19
Christinehamn	— 3.50	Lund	— 7.27	Vesterås	+ 5.57
Cimbritshamn	— 2.49	Malmö	— 8.12	Vexjö	— 0.59
Eksjö	— 0.20	Mariestad	— 4.57	Vimmerby	+ 3.13
Engelholm	— 8.46	Marstrand	— 13.54	Visby	+ 13.5
Enköping	+ 8.7	Nora	— 0.3	Ystad	— 4.57
Falköping	— 6.5	Norrköping	+ 4.30	Åmål	— 9.27
Falun	+ 2.17	Norrstelge	+ 14.33	Örebro	+ 0.38
Falkenberg	— 10.14	Nyköping	+ 7.51	Öregrund	+ 13.32
Falsterbo	— 8.57	Sala	+ 6.13	Östhammar	+ 13.16
Filipstad	— 3.45	Sigtuna	+ 10.10	Östersund	— 1.24
Gefle	+ 8.23	Skanör	— 8.49		
Grenna	— 2.24	Skara	— 6.24		
Grisslehamn	+ 15.0	Skeninge	+ 0.6	Städer i de två	
Göteborg	— 12.22	Sköfde	— 4.50	nordligaste länen.	
Halmstad	— 8.48	Stockholm	+ 12.0		
Hedenora	+ 3.36	Strengnäs	+ 7.55	Umeå	+ 20.56
Helsingborg	— 9.26	Strömstad	— 15.32	Skellefteå	+ 23.33
Hernösand	+ 11.36	Sundsvall	+ 9.3	Piteå	+ 25.46
Hjo	— 3.4	Säter	+ 2.46	Luleå	+ 28.27
Hudiksvall	+ 8.18	Söderhamn	+ 8.8	Haparanda	+ 36.32

Styrelsen för statens jernvägstrafik, den 4 Juni 1868 af Kongl. Maj:t anbefald att yttra sig, bland annat huru vida den i Vetenskapsakademiens utlåtande föreslagna medelmeridianen vore lämplig att derefter bestämma en för landet gemensam jernvägstid, anför den 3 Juni 1871 i detta hänseende följande: — — »Hvad derefter angår frågan, huru vida de af Vetenskaps-akademien uttalade åsigter om den lämpligaste meridianen för en gemensam borgerlig tid i Sverige må finnas af beskaffenhet att böra läggas till grund för bestämmandet af en för landet gemensam jernvägstid, får Styrelsen i underdånighet förklara, att, hvilken gemensam borgerlig tid än må i Sverige bestämmas, fördelen för jernvägsskötseIn alltid blir lika stor att rätta jernvägstiden efter den gemensamma borgerliga, och att denna fördel dessutom är vida viktigare än den att hafva samma jernvägstid som ett angränsande lands; men tillika får Styrelsen i underdånighet yttra den mening, att, *ur synpunkten af samtliga trafikeraudes gemensamma bästa, den af Vetenskaps-akademien förordade medeltid synes vara den lämpligaste.*»

Enligt bref till Kongl. Jernvägstrafikstyrelsen af den 15 April 1871 fann emellertid Kongl. Maj:t att, då förskjutningarne af de naturliga dagstiderna syntes för vissa delar af riket blifva för stora, skäl icke förelåg att förordna om åtgärd i syfte att införa gemensam borgerlig tid, och att således någon förändring i den s. k. jernvägstiden icke kunde vinna afseende.

Då genom den under de sista sex åren så betydligt ökade utsträckningen af landets telegraf- och jernvägsnät och den dermed ökade samfärdseln flertalet af de skäl, motionären m. fl. anført, synes hafva vunnit i styrka, och då det dessutom torde kunna antagas att — helst enär, då frågan förra gången behandlades, något allmännare uttalande om förändringens önskvärdhet icke förelåg — tidpunkten för vidtagande af åtgärder i sagda hänseende möjligen ej då syntes Kongl. Maj:t vara inne, har Utskottet icke ansett den omständighet, att frågan i ett tidigare skede och ur synpunkt af blott jernvägstidens omreglering, blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad, böra utgöra tillräcklig anledning att afstyrka det af motionären väckta förslaget om underdånig hemställan, att Kongl. Maj:t ville taga nu föreliggande fråga i nådigt öfvervägande; så mycket mindre som numera och just under de sedan dess förflutna åren en betydligt ökad erfarenhet rörande skälen för och emot den ifrågasatta förändringen vunnits i länder, der den yttersta tidsförskjutningen är

större än som uti vårt land behöfde ifrågakomma. Utskottet kan ej heller annat än dela den i samtliga ofvan återopade utlåtanden uttalade åsigt att, genom en dylik förändring, för den mer och mer ökade samfärdseln väsentligt gagn stode att vinna. Bland Europas länder torde derjemte, förutom England, intet land lättare än Sverige med sin hufvudsträckning i norr och söder kunna tillegna sig fördelarne dervid. Och dessa fördelar synas i sjelfva verket vara hvarken dyrköpta eller få; till de flera redan antydda kan med skäl läggas den att, enligt i England vunnen erfarenhet, gemensam tid ej oväsentligt bidrager att i det allmänna praktiska lifvet införa ett bättre tillvaratagande af tiden genom framkallande af noggrannare vanor med hänsyn till tidsbestämmelser.

Af betänkandet vidfogad karta, derå den af Vetenskaps-akademien föreslagna gemensamma medeltidsmeridianen finnes uppdragen, framgår, att endast delar af de två nordligaste länen skulle komma att falla utom den af motionären liksom af Akademien föreslagna ostgränsen för gemensam medeltid. För dessa på hög breddgrad belägna, föga befolkade och med få kommunikationsanstalter försedda delar af landet torde det fortsatta begagnandet af lokaltid ej medföra på långt när samma olägenheter, som för landets sydligare och mera tätt befolkade delar. Skulle det derföre befinnas lämpligast att nu endast införa förändringen i öfriga delen af landet, kan, enligt Utskottets åsigt, den omständigheten, att först berörda orter ej finge del af de fördelar, förändringen innebär, icke utgöra skäl att för det öfriga landet afstå derifrån — helst för först nämnda orter ingen ny olägenhet dervid uppstår, men dess invånare tvärt om sedermera lättare än nu kunna, med tillhjälp af sina telegrafstationsur, beräkna tidsskilnaden mot sydligare landsdelar. Om sedermera i en framtid ändring här vid lag befunnes vara lämplig, vore denna dessutom lika lätt att åstadkomma, som förslaget genomförande i afseende å öfriga delar af landet nu är: en å förut tillkännagifven timme medelst telegraf företagen justering af normaluren på samtliga de platser, som af densamma beröras. Genom stats-, jernvägs- och enskilda telegrafledningar står flertalet större platser inom landet redan i telegrafisk förbindelse med Stockholms observatorium, och lära statens telegraf- och jernvägsur, enligt uppgift, redan nu hvarje dag genom meddelad Stockholms-, Malmö- eller Göteborgstid justeras. Den ifrågasatta ändringen kan sålunda, derest den befinnes lämplig, utan nämnvärd olägenhet eller kostnad åvägabringas.

Derest här ifrågavarande förslag vinner statsmakternas bifall, torde i afseende å den närmare bestämmelsen angående inom landet lagligen

gällande s. k. fatalietid en annan form än ensamt den af en från Kongl. Maj:t utgående befallning vara erforderlig. Att ingå i närmare utredning af hvad som härvid kan vara att iakttaga, lär dock ej här vara af behovet påkalladt.

På ofvan anförda skäl föranledes Utskottet tillstyrka:

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t taga under ompröfning, huruvida det skulle befinnas ändamålsenligt att för Sverige eller större delen deraf en viss orts lokaltid blefve gemensam jernvägs-, telegraf- och lagligt gällande borgerlig tid, samt att, om detta finnes vara förhållandet, vidtaga de åtgärder, deraf kunna föranledas.

Stockholm den 16 April 1877.

På Utskottets vägnar:

EUG. CLAIRFELT.